

УЛУГ БАЙЫРЛАДЫН БУДУУЗУ

Даарта, ажылчы чоннарның эпсеткил катыштырышыкынын хуну, бүгү чурттарның ажилчиннарынын акы-дуумалышкы чорууну хуну—Май бирини бүгү депшилгелер кижини төрөлгөн байырлап эрттирер. Май бирини байырлалда чүс-чүс миллион ажылчы чоннар—тайбың дээш, демократия дээш, социализм дээш демиселчилер боттарының күжүнүн тиелтирбес кылдыр өскенин улуг чоргаарал-биле көргүзүрлер.

Демократиянын, социализмнин лавери кажан-даа амгызы ышкаш ыңдыг күштүгү, чангыс эптиг турбаан. Ол улуг тиелтирбес күштүн бажында бистин социалистик Төрээн чуртувус чоруп турар.

Ленин—Сталинның партиязының удуртулгазы-биле бистин улустун коммунисттик тургузушкунда чедип алдынган улуг чедешкиннери бүгү чурттарның ажилчы чоннарын өөртүп турар. Социалистик экономиканың чайгылыш чок өзүшкүнү, культураның чектелдишкени болгаш ажилчы чоннарның чаагай амьдарлынын улам экижи турары—бистин Төрээн чуртувустун майдан майга чедир эрткен оруунун түнели ол.

Даарта бистин чурттуң ажилчы чоннары боттарынын социалистик Төрээн чурту дээш, коммунисттик тургузушкунда чаа-чаа улуг чедешкиннери дээш улуг өөрүшкү-биле, чоргаарал-биле Май бирини чыскаалыга үнерлер.

Бистин чуртувус чаа күчүлүг улуг көдүрүшкүндө туруп турар. Ол дугайын 1952 чылдың бирги кварталында улус ажил-агыйынын хөгжүлденин күрүнө планынын күсүлденин түнелдеринин дугайында СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп Статистика Эргелелинин чоокта чаа чарлатынган дыңнады болгаш Россия Федерациязының Статистика Эргелелинин бо хуну-гү солунда үнүп турар дыңнады тодаргай-биле херечилеп турар.

Ол түнелдер болза, ажил-агыйынын социалистик системазынын капиталистик системадан артык күштүн, бистин чуртувустун күчүзүнүн улам-на улгадып турарын база катта көргүзүп турар.

Совет Эвилели-биле кады улус демократиязын чурттары, Кыдат Улус Республика социализм тургузушкунунун чаа-чаа чедешкиннери-биле Май бирини байырлалына ууражып турар. Социализмнин болгаш демократиянын лагеринин күчүзүнүн үндөзүнүн болза, социалистик интернационализмге үндөзүлгөтөгөн хостуг улустарын бузулбас найыралы болуп турар. Хостуг улустарын ол найыралы болза, бүгү делегейин ажилчы чоннарынын эпсеткил катыштырышыкынын чаа көргүзүп болуп турар.

Чер бөмбүрээнин бүгү чурттарында тайбың дээш шимчээшкени кажангызындан-даа артык өскөн. Импералистер улустарын хосталгазын базарын бар-ла шаа-биле орадала-жып, чаа дайынга белеткелди күштөлдүрүп, Кореяда хангың дайынын өртүн хөрдээлдип турганда, бүгү депшилгелер кижини төрөлгөн тайбың дээш демиселдик туугунун адаанда улам-на сырый катыжып турар.

Демократтыг күштерин өзүлдөзү, оон сырый катыжыкыны болза, импералистерин дайын кысыр дөөн планын үзө шаварынын үндөзүн болуп турар.

Америк-англи дайын кысыкчыларында баштаган имперализмнин лагеринде дайын белеткелдиниң уржундан ажилчы чоннарынын ядалар түргөлдөп, аш-чут улам өзүп турганда, бисте, Совет Эвилелинде ажилчы чоннарынын чаагай амьдаралы, культурулуг деннели үзүктөл чокка өзүп турар.

Ленин—Сталинның партиязынга сорук кирипкен совет кижилер боттарынын бүгү күштерин Төрээн чуртувун күчүзүн улам быжыглаарына, коммунизм тургузушкунунун херезинге берип турар. Ажилчы чоннарынын политиктиг болгаш күш-ажылчы илдепкейи хуну келген тудум-на өзүп турар. Моон тодаргай херечини болза, май мурнунун социалистик чарыжы болуп. Май мурнунда бүгү улустун социалистик чарыжынын чедешкиннеринин дугайын бистин чурттуң бүгү черлеринден хуну-бүрүдө дыңналып турар хөй сангың медээлер херечилеп турар.

Май мурнунун социалистик чарыжынын чаа чедешкиннери-биле бистин областың ажилчы чоннары бүгү делегейин ажилчы чоннарынын улуг байырлалын уткуп турар. Совет Тыванын ажил-ишчилери бо хүнерде колхозтарның ховуларында чаксы тарылга ажилын калбаргып, колхозтарның тудугларында чаа бажынарны ажылга киирип, улутпур бугурулгелерде чаа-чаа чедешкиннерини чедип ап турар.

Кызылдын дааранылга комбинадынын ажилчиннары май мурнунун социалистик чарыжына киргеш, март айда бедик көргүзүлгелерин чедип алганы дээш ВКП(б) хооркомунун болгаш хоорай Советинин күсү-комунун шилчир Кызыл туугун чаалап алган болгаш апрельдин планын бо айның 25-те, хуусаа бетинде күсүткен. Кызылдын алгы заводу май мурнунун чарыжына киргеш, апрельдин 20 хүнеринде ай планын 71,6 хуу күсүткен болгаш ында ажил нормазы күсүтпейн турар чангыс-даа ажилчы чок. Ол бугу-рулгелде алдарлыг стахановчу эш Хүрепкен чээрби хонукта бүдүн чартык айын нормазын күсүткен, эш Пристенский ээлчегде ийн норманы күсүдөп турар. Май мурнунун чарыжы-биле шак ыңдыг муракчылар бүдүрүлгелерде, МТС-терде, совхозтарда, колхозтарда хөйү-биле өскөн.

Совет кижилер боттарынын тайбың тургузукчу күш-ажылынын түнелдерин өөрүшкү-биле көрүп, боттарынын чаа чедешкиннеринге чоргааралымшаан, чедип алган чүүлдеринге оожурган бөкпейн, ам-даа чаа чедешкиннер дээш күжүн салып турар.

Май бирге бистин партиязын Төп Комитетинин Кыйгырыгы болза, коммунисттик тургузушкунун чаа чедешкиннери дээш, социалистик Төрээн чуртувун күчүзүнүн чаа улуг көдүрүшкүнү дээш демиселче ажилчы чоннары кыйгырып турар.

Совет Эвилелинин ажилчиннары, тараачынары, интеллигенция! Бистин социалистик улуг Төрээн чуртувустун экономиказын болгаш культуразынын чаа күчүлүг көдүрүшкүнү дээш, совет күрүенин күчүзүнүн улам өзүшкүнү дээш демиселчээр! 1952 чылдын улус ажил-агыйынын планын хуусаазынын бетинде күсүдери дээш социалистик чарышты калбаа-биле делгезедер!

Большевик партиянын Төп Комитетинин бо Кыйгырыгы бистин чурттуң ажилчы чоннарын чаа тиелгелерге сорук кирип турар. Ленин—Сталинның партиязы улус чонун эрге-ажыктары дээш демиселчип келген болгаш демиселчип турар. Ол партияга бистин улус изиг ынакшылдыг болгаш кызыгар чок бердинген. Оон ужурунда ол партиянын бо кыйгырыгы совет улус алдары-биле күсүдөп, коммунисттик тургузушкунун талазы-биле чаа чедешкиннерини чедип алыр дээрзин бичи-даа чигзинип турбас.

Даарта миллион-миллион совет кижилер боттарынын хоорайларынын болгаш суурларынын кудумчуларында Май бирини чыскаалыга үнүп, боттарынын тайбың тургузукчу күжүн көргүзүп, боттарынын советтик Төрээн чуртунга, улустарын башкызы болгаш баштыкчызы улуг Сталинга бердинген бүгү делегейге база каттап көргүзүрлер.

Тулчушкуннарга канналган, бистин тиелгелеринин сорук кижилериники болгаш органикачкызы—коммунисттериниң улуг партиязынын, Ленин—Сталинның партиязынын удуртулгазы-биле коммунизмниң тиелгезинге бурунгаар!

Чурттуң ховуларында

ГРОДНО. Областың 30 көдээ ажил-агый артельдеринин колхозчулары чыгыр сөөкээзындан тарылгазын түлдүктөп турар.

Бо культураның шалы областа 500 гектар чедир калбарар.

СТАЛИНГРАД. Алды Пovolжьеге март айда болгаш апрель айына ортан үезинге чедир хар чагган. Ылангыш мурнуу чукке хар дыка чагган. Ычангаш мурнуу районнарда бодаарга сонгу районнар тарылга мурнунун ажилдарын мурнай эгелзэн. Ховуларда хар ызырынды-

рышыкыны болгаш күзүн чашкан черлерин чемишидер ажилдар эрткен чылдаазындан дыка калбарган. Михайловский районун колхозтарында механикторлар чер алдарыгзын эгелзэн.

УЖГОРОД. Сваяевский, Куестский болгаш Мукачевский округтарын колхозтары бода тараа культуруларынын тарылгазын кыска хуусаада дооскан. Күзүн чашкан черлерин чемишидеринин талазы-биле ооналганы область дыка ажыр күсүткен. (СЭТА).

1952 чылдың I кварталында РСФСР-нин улус ажил-агыйынын хөгжүлденин күрүнө планынын күсүлденин түнелдеринин дугайында РСФСР-нин Статистика Эргелелинин дыңнады

1952 чылдың I кварталында РСФСР-нин республика болгаш чурт улутпурунун, көдээ ажил-агыйынын хөгжүлденин болгаш бараан саарылгазынын калбарышыкынын моон адаанда саннар көргүзүп турар:

РСФСР-нин республика болгаш чурт улутпурунун нити продукция бүдүрүп үндүреринин квартал планы 100,2 хуу күсүткен. РСФСР-нин тус-тус министрстволары болгаш ведомстволары улутпурунун нити продукция бүдүреринин планын мынчаар күсүткен:

РСФСР-нин Чурт улутпурунун Министрствозу	100,3
РСФСР-нин Тулуг материалдарынын улутпурунун Министрствозу	108
РСФСР-нин Ыяш улутпурунун Министрствозу	79
РСФСР-нин Чурт одалга улутпурунун Министрствозу	94
РСФСР-нин Чийк улутпурунун Министрствозу	100
РСФСР-нин Аш-чөм улутпурунун Министрствозу	99
РСФСР-нин Эът болгаш Сүт улутпурунун Министрствозу	110
РСФСР-нин Балык улутпурунун Министрствозу	112
РСФСР-нин Автомобиль транспортунын Министрствозунун улутпур бүдүрүлгелери	101
РСФСР-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында полиграфия улутпурунун, ном үндүрер черлерин болгаш ном садымнын херектеринин талазы-биле Эргелелин улутпур бүдүрүлгелери	104
РСФСР-нин Кадык камгалал Министрствозунун улутпур бүдүрүлгелери	103
РСФСР-нин Тывыш кооперациязынын Чөвүлели	104
РСФСР-нин ыяш-тывыш кооперациязынын Чөвүлели	99,6
Бүгү-эвилелдин инвалиттер кооперациязынын эвилели	105

1952 чылдың I кварталында РСФСР-нин республика болгаш чурт улутпурунун нити продукциязы 1951 чылдың I кварталынын деннели-биле алтыга 14 хуу өскөн.

1952 чылдың I кварталында республика болгаш чер-черин эргелелинде күрүнө улутпуринде ажил-

чиннарнын күш-ажылынын бүдүрүшкүнү 1951 чылдың I кварталына удур 11 хуу өскөн.

II

РСФСР-нин колхозтары, машина-трактор станциялары болгаш совхозтары 1952 чылдың чаксы хову

ажылдарына эрткен чылга бодаарга элзэн белеткелди болгаш техника-биле чепсеглетингеш кирип турар.

Машина-трактор станцияларынын болгаш совхозтарнын чанында механизация школарына болгаш курстарга эрткен кыштын дургузунда 300 муң ажыр трактористерни болгаш трактор бригадаларынын бригадирлерин белеткэн болгаш билин бедиткен. 1951—52 өөрдилге чылда агро-зоотехниктиг курстарга 1.300 муң хире колхозчулар болгаш совхозтар ажилдакчылары өөрген.

РСФСР-нин мурнуу чүк районнарында чазын чажып тарып культуруларын тарылгазы чедешкинниң калбарып турар. Күзүн тараан культуруларын болгаш хөй чылда үнер сизинерин чемишидилгези болгаш чаксы илиртээшкени эки эртип турар.

1952 чылдың I кварталында колхозтарнын болгаш совхозтарнын нити малынын өзүлдөзү үргүлчүлөп турар. 1952 чылдың апрель 1-де колхозтарда малдын баш санын 1951 чылдың апрель 1-де турган баш сан-биле демейлээр: мыйыстың бода малды — 10 хуу, оон иштинде инектер база ол ышкаш 10 хуу, хаваннары — 26 хуу, хөй болгаш өшкүнү — 20 хуу, чылгы малды — 10 хуу улгаткан; колхозтарда куштуң баш саны 39 хуу өскөн.

РСФСР-нин Совхозтар Министрствозунун совхозтарында малдын баш саны ол-ла үенин дургузунда: мыйыстың бода малды — 12 хуу, оон иштинде инектер — 14 хуу, хаваннары — 13 хуу, хөй болгаш өшкүнү — 22 хуу, чылгы малды — 13 хуу улгаткан. Совхозтарда куштуң баш саны 33 хуу өскөн.

III

1952 чылдың I кварталында совет садымнын калбарышыкынын чедешкинниң үргүлчүлөп турар. Үүрмектен садар бараан саарылгазынын квартал планы ажыр күсүткен. 1952 чылдың I кварталында күрүнө болгаш кооператив садымнын шугуму-биле деннештирер өртектер-биле 1951 чылдың I кварталына болаарга чурттакчыларга 1 хуу хөй барааннары саткан. Саржа болгаш өске-даа үстерни, балык продуктуларын, куш чуургаларын, сүт болгаш сүт продуктуларын, сарын, чигирин, кондитер кылыгыларын, торгу пестерин, трикотаж кылыгыларын, хөм идиктерин, фотоаппараттарын, шактарын, патефоннары садымнары дыка улгаткан.

1951 чылдың I кварталында колхоз рыноктарына көдээ ажил-агыйынын дыка хөй продуктуларын, ылангыч далганын, крупаны, куштарын, куш чуургаларын, кат-чистерин болгаш ары чигирин садымнары 1951 чылдың I кварталынын деннелинен ашкан.

РСФСР-нин Статистика Эргелели.

Май мурнунун күш-ажылчы ээлчээнде

Москвачыларның ажил-ижи

Москванын бүдүрүлгелеринин коллективтеринин ортузунда май мурнунун социалистик чарыжы улам-на калбарып турар.

Эң ылангыч «Красный пролетарий» деп станок тудуунун Ефремов аттыг заводунун цехтеринде бо хүнерде күш-ажылчы көдүрүшкүнү улгадып турар. Майга белеткелдерин хүнеринде ол заводтун коллективни бедик бүдүрүшкүнү 40 токар станоктарын кылып үндүргөн. Оларны «Куйбышевдростройже», а ол ышкаш Ленинградтын, Харьковтун, Молотовтун болгаш өске-даа хоорайларынын бүдүрүлгелеринче чоруткулаан.

Сталин аттыг автозаводтун ажилчиннары болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылары программаны хуусаазынын бетинде доозары, демирин камнаары, кывар-чүлдери, электри күжүн камнаары дээш демиселчип турар. Металл-демирин камналгалы-биле ажылдары дээш чарыш кийи түнелдерин берип турар. Ам автобус бурузунга кара металлды 20,8 килограммын, өңүг металлды—6,95 килограммын камнап алыр болган.

С. М. Киров аттыг «Динамо» заводтун цехтеринде күш-ажылчы көдүрүшкүнү тодаргай-биле көсүтүп турар. Эң ылангыч долган-картаар цехте социалистик чарыш улуг непереддик болуп турар. Ол цех-

тин үш эң кол черлеринге продукцияны тергин эки шынарлыг кылырын үчүстөктөрү деп хундулуг атты тывыскаалаан.

«Красный богатырь» заводтун конвейерлеринин кырында кызыл сылдыстар чайынап турар. Ында калаш эптээр цехтин эң эки бригадалары ажилдап турар.

Ивановага, Бесфамильнага, Болдаевага, Тимаковага, Галактионовага, Антоновага удурткан калаш конвейерлериниң база-ла кызыл сылдысты алыр эргени чаалап алганнар. Олар продукциянын 90 хуузун бирги сортту кылдыр кылгаш, дужаап турарлар.

Ленин дагларынын кырында Москва университетинин чаа бажыны каас-шник хевирже кирип турар. Колачевке удуртурган чазаныкыч-монтажниктеринин эң дээрэе бригадыны кол корлустун 34 дугаар казылда СССР-нин Күрүнө сүлдөзүн тургузарынын ажилын хуусаазынын бетинде дооскан. Улуг Акт залынын клубтун, фойенин, улуг бажынын рестибюльдеринин сөөлү кылыгылары чедешкинниң дооступ турар.

Москванын бүдүрүлгелеринин күш-ажылчы тиелгелерин хуну келген тудум-на немецип турар.

(СЭТА).

Хүлээлгелерин күсүткен

ЛЪВОВ. Областың болгаш хоорайын мурнакчы бүдүрүлгелеринин коллективтери боттарынын май мурнунун хүлээлгелерин алдарлы-биле күсүткен.

Апрельдин 21-де Львовтун механизасчтык шил заводу дөрт ай планында ажыр 30 муң квадрат метр бир дугаар сорттун сонга шилдерин түдүрүп чоруткан. Май мурнунун чарыжынын хүнеринде кижини бүрүзү нормазын ажыр күсүдөп турар. Золочевскийнн шахта эргелелинин № 4 шахтазынын болгаш Яевоновскийнн шахта эргелелинин № 12 шахтазынын дагылары май айның үлүүн ажилдап турар. Мында

хүнүнү-не хөмүр дашты пландан ажыр казып турар.

Арматур, металл ажилдап кылып болгаш өске-даа заводтарын ажилчиннары болгаш тускай эртемнилер май мурнунун хүлээлгелерин хуусаа бетинде күсүткен.

АНДИЖАН. Андижаннын хөвөң белеткел трестизинин бүдүрүлгелеринин коллективтери май мурнунун чарыжына алган хүлээлгелерин күсүткен. Андижанский, Ленинский болгаш Пайтоковскийнн хөвөң болбаазырадыр заводтары чурттуң пест-тавы бүдүрүлгелеринче чүс-чүстона волонканы май айның үлүү кылдыр чоруткан.

(СЭТА).

Май 1-ге белек кылдыр

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун улутпур комбинатынын даараныр цехинин ажилчыны Елизавета Ивановна Лениченко Май мурнунун социалистик чарыжына алган хүлээлгелерин алдарлы-биле күсүдөп

турар. Ол бир дугаар кварталдын бүдүрүлгө планын 150 хуу күсүткеш, апрель айның планын хуусаа бетинде 200 хуу күсүткен.

Даараныр ажилдын мергежилинге 3 кижини хүлээп алган өөредип турар.

Часкы тарылганы кыска хуусаада бедик агротехниктиг деннелге эрттирер дээш

Хову ажилдары калбарган

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун колхозтарынын ховуларында чаксы хову ажилдары хайнышыкынын калбарган. Апрельдин 25-ке чедир районда 2564 га черин шыгын базары илиртээш болгаш 1003 га черин андарып, үрезини чашкан. Ол болза, районун бүгү тарылга планынын 12,7 хуузу болуп турар.

Часкы хову ажилын дүрген, бедик деннелге эрттирер талазы-биле Хайыракан сумуда Ворошилов аттыг колхоз (даргазы эш Чаш-оол)

амдызында мурнап турар. Ол колхоз апрель 25-ке чедир 203 ганы чажып тараан болгаш планын 30,5 хуу күсүткен. Ол колхозта ажилдап турар трактористер Даргы, Достай-оол олар кызымак ажилдап, хун нормазын үргүлчү ажыр күсүдөп турар болгаш оларнын тракторларынын техниктиг байдалы кончуг эки. Ол ышкаш Жданов аттыг колхоз (даргазы эш Куз) база тарылга планын 30 хуу чедир күсүдөп алган.

Трактористер часкы хову ажилдарын эң-не бедик агротехниктиг деннелге эрттирер дугайында социалистик чарышты боттарынын аразында салып алгаш, ол хүлээлгелерин эки күсүдөп турарлар.

Колхозтарга дузалажып турар

ТУРАН. (Телефон-биле). Биш-Хем районун чамдык колхозтары чаксы тарылганы эгелэй берген. Улуттар катышкан Ленин аттыг колхоз апрельдин 24-ден эгелеш чык базар илиртээшкенин ажылы чоруда берген. Колхозтун тарылга шөлдери Малиновкада болгаш Каак-хөлдө ийн трактор бригадалары ажилдап турар. Трактористер Кызыл-оол, Куклин, Лопсаң-оол олар эки ажилдап, сөөлүг хүнер дургузунда 75 га черин шыгын базарып илиртээш.

лар чер андарылгазынче база кирипкен.

Районун албан организация черлери колхозтарга хову тургалары дериңир; талазы-биле оларга дузалажып, шеф ажилын кылып турар. Сан килдинзин коллективни «Кызыл сылдыс» колхозтун хову турлаанда библиотеканы, хову турлаан лозунг плакаттар-биле эки дерзэн. Ол ышкаш район солунунун редакциязын коллективни Ленин аттыг колхозтун Каак-хөлдө хову турлаан эки дерип тургускан.

Районун оон өске-даа албан организация, школалар коллективтери өске колхозтарга хову турлаан дериңиринге улуг дузаны көргүскөн.

Хадында Кочетов аттыг колхоз апрельдин 25-ке чедир 90 га черин илиртээш. Илиртээшкени-биле чергелештир ол колхозта 4 трактор-

Барың-Хемчик районун колхозтарында

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). Барың-Хемчик районун колхозтары андарган черлерин шыгын базар илиртээшкенин ажилын доозур чедип турар. «Большевик» колхоз бүгү андартыган черин 97 хуузуң апрель 25-ке чедир илирттеп алган. Ол ышкаш «Комсомола» 30 чыл ою» колхоз андартыган черин 80 ажыр хуузуң илирттээш болгаш апрельдин 25-тен эгелеш андарып эгелээш 36 га черин андарган.

Оон ыңай «Кызыл тарвачы» болгаш «Ленин орук» колхозтарда илиртээшкени ажилдары эки чоруп турар.

Районун колхозтарында черни колдуунда андарып эгелзэн. «Большевик» колхозта бир дугаар трактор бригаданын тракторизи Хомушка Сарыг-оол илиртээшкенин планын 140 хуу күсүдөп турар. Ворошилов аттыг колхозта тракторист эш Биче-оол кызымак ажилдап, хун нормазын үргүлчү 114—130 хуу күсүдөп турар болгаш 5 хүн дургузунда 83 килограмм кывар, чаар материалды камнап алган. Ол ышкаш трактористер Кудер-оол, Очур-оол олар смена нормаларын үргүлчү ажыр күсүдөп кывар, чаар материалдарын камнап ап турар.

КОЛХОЗЧУЛАРЫН ӨӨРҮШКҮЗҮ

Өвүр районун колхозтарынын тарылга ажилында дузалажыры-биле Чадаананын машина-трактор станциязынын бир трактор бригадасы чоокта чаа Өвүр районда чада берген. Ол бригада чардыган керээз өзүгар «Торгалыг», «Совет Тыванын 5 чыл ою» болгаш «Коммунизмче орук» колхозтарын ховуларына барып ажилдаар.

Анык колхозтарын ажил-агыйын өстүрер, олар бедик дүжүттү өстүрүп алырына дузалажыр дээш Совет чазактын болгаш большевик партиянын доктаамал сагыш салып, ылангыч трактор бригадасы баргаш, колхозчуларын күш-ажылын дыка чигендип турарына улуу-биле өөрүп четиргенин Өвүрнүн колхозчулары илердинип турар.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Партия хуралдарынын организастыг болгаш идеялиг деннелин бедидер

Партия хуралы—коммунистерниң болшевикчи кижизидилгезиниң школазы болур. Болшевиктер партиянык болгаш совет чакыткы директорларын боттандырар дээш, ажил-агыйнын болгаш культур тургузушкунунун практиктик чугула айтырыгларын коммунистер партия хуралдарына коллективтин-биле шийтирлеп турарлар.

Партия хуралдарынын ролу болгаш уjur-дузаы болза, анаа баш бурунгаар белеткениринден болгаш ону идея талазы-биле бедик деннелиг эрттиреринден хамаарык. Эрткен чылын Барын-Хемчик районун Ворошилов аттыг колхозтун партия эге организастыгы (секретари эш Херел) партия хуралдарын ай санында план ёзуугаар доктаамал чыылдырып, ол хуралдарга чугаалажыр айтырыгларын шийлип ап, чамдык уелдерде анаа колхоз даргазынын болгаш ажил-агыйнын кол участоктарында аякдап турар коммунистерниң — бригадирлерин, ферма эргелекчилерин илеткелдерин ургүлчү дыйнап турган.

Партия хуралдарына коммунистер идеялиги киржи турган. Олар колхозтун ажил-чорудулгазында бар четпестерин болгаш частырыгларын болшевикчи шүгүмчүл болгаш бот-шүгүмчүлдердин аргазы-биле илереди, анаа үндөзүлгө ажалды улам экижидерине угланган чугула шийтирлерин үндүрүп ап турган. Шийтирлерин күүселдези дээш организастыг ажалга коммунистер боттары идеялиги киржи турганар. Оон түннелинде колхоз эрткен чылын тарылгандан бедик дүжүт алган. Колхозтун орулдагы ескен. Колхоз чуртталга болгаш бүдүрүлгө туудуларынын планын база-ла багай эвес күүсеткен.

Ынчалза-даа, партиянын районда чамдык эге организастыгы партия хуралдарын баш бурунгаар чарлавай, ону эки белеткейин, хуралга тургузар чугула айтырыгларын чогуур үезинде шийлип албай, анаала таварылга кылдыр эренгей эрттир турган чоруктар бар. Ындыг байдал партия хуралдарынын ком-

мунистерге кижизидикчи ролун күдүлдеп турганы чугаажок.

Ол ышкаш байдалды бо чылын партиянык чамдык организастыгы база болдуруп турар. Молотов аттыг колхозта эш Чадамба секретарылаан партия эге организастыгынын хуралдарына коммунистерниң 30—40 хуузу келгилеп, ычанганш хуралдар болбай баргылаан таварылгалар бар. «Совет Тываның 5 чыл ою» колхозта эш Чарган-оол секретарылап турган партия эге организастыгы 14 коммунистерден чүгле 6 кижиге келген турда партия хуралын кылып турган. «Красный пахарь» колхозта, «Барлык» совхозта партия эге организастыгынын хуралдары болуп эрткен санында-ла демги-ле доктаамал чүве чугаалаар эштер шүгүмчүлө кылдыр, а коммунистерниң өске хей кезин анаа-ла «аалчылар» болуп чоруп турарлар. «Барлык» совхозтун партия организастыгынын 1952 чылдын февраль айда болган хуралына олуршкан 11 коммунистерден чүгле ийи кижиге келген. Ол ышкаш чамдык партия эге организастыгынын хуралдары болган санында-ла ургүлчү хурал даргалар кижилер бар болуп турар. Ол чорук болза, коммунистерниң партия эге организастыгынын практиктик ажилына идеялиги кириштирбей турарынын керечизи болур. Партия хуралдарына коммунистерниң кылган чөптүг шүгүмчүлдерин болгаш бот-шүгүмчүлдерин кызып кызганаарлаар, ону буруу шаап көөр чоруктар Молотов аттыг, «Совет Тываның 5 чыл ою» колхозтарынын партия организастыгына тургулаан.

Партия хуралдары коммунистерниң кижизидилгезиниң школазы болдуруп төлөздө коммунистерни партия хуралдарына калбаа-биле идеялиги кириштирер, оларнын санал болгаш шүгүмчүлдерин партия Уставынын негелдезин ёзуугаар хостуг хандырар ужурулуг. Коммунистерниң боттарын хуралдын айтырыгларын белеткээрине, хурал даргаларына, протокол бижиринге өөредери чугула.

Хүлээп алган шийтирениң күүселдезин эки организастаан тудум-на партия хуралынын ролу улам улгадыр. «Комсомолдун 30 чыл ою» колхозта эш Тырыс секретарылаан партия эге организастыгынын эрткен хуралдары партиянык шийтиги ажилынын болгаш колхоз бүдүрүлгезинин талазы-биле кылып чорудар сорулгаларын айтыкан черле эки шийтирлерин үндүрүп ап турган. Ынчалза-даа, оон күүселдезин чогуур үезинде организаставай турганы-биле колхоз эрткен чылын тарылгандан эвээш дүжүт алган. Бо чылын тудуг ыяжын белеткээриниң планы чүгле 40 хуу, оон сөөртүлгези чүгле 22 хуу күүсетинген. Часык тарылга белеткелди озалдаткан. Колхозтун ажил-агыйнык шак ындыг берге байдалда турда, а колхоз даргазы коммунист Мадыр-оол ажалга харысалга чоктанып турда, партия эге организастыгы кандыг-даа боттуг хемчег албаан.

Райподо партия эге организастыгы районун столовая ажилын экижидер хемчеглер дугайын партия хуралына чугаалашкан. Ол шийтирениң күүселдезин организастыгына-мааны-биле столовая ажилы, ам-даа экижидер. Бо фактылар болза партия хуралдарынын шийтирлеринин күүселдезин херек кырында боттандырына киржи кижилерин практиктик ажилына ургүлчүлүк дүзаламчызын көргүзери болгаш организастыг ажалды утуп турар чорукту көргүзүп турар. Шийтирлерин күүселдезин даразында болур хуралдарга чугаалажыр турары ычанганш эргежок чугула.

Партия эге организастыгынын хуралдарынын протоколдары ВКП(б) райкомунга чогуур үезинде келген турар ужурулуг. Ол болза, эге организастыгынын ажилына партия райкомунун талазында практиктик дузаны улам күштелдирерине улуг дузалыг.

Х. КЮРЮ,

ВКП(б) райкомунун партия, профвилел болгаш комсомол организастыгынын кидизинин эргелекчизи.

Семинар бисне улуг дузалыг болган

Чоокта чаа ВКП(б)-ниң Улуг-Хем райкомун партия эге организастыгынын секретарыларынын семинарын эрттирген.

Семинар болза, партия эге организастыгынын секретарыларынын партия ажилына мергежилиң болгаш нинти политиктиг билин бедидерине улуг рольдуг болган. Семинарга «ВКП(б)-ге чаа кежигүшөр хүлээп алышыкны болгаш анык коммунистер-биле ажил дугайында» «УТКА-тын 25 чыл ою» совхозтун партия организастыгынын секретари

эш Иванов, «Свобода труда» колхозтун партия организастыгынын секретари Натпиг-оол олар илеткелдер кылып, боттарынын ажилынын дуржулгазын илереткенер.

Ол ышкаш партия организастыгынын «Ажил планын чогаалдыр болгаш оон күүселдезин организастаары», «Партия хуралын эрттирери болгаш шийтирени күүселдезин организастаары» деп темаларга эге организастыгы секретарылары илеткелер кылтылаан. Ол бүгү болза, оларнын боттарынын аразына дур-

жулга солчурунун эң-не аяктыг аргазын хандырган.

Семинарнык киржикчилери «Көлдө ажил-агый артелинин Уставы—колхозчу амыдаралдык хоюлузу», «Бүгү делегей болгалары» деп лекцияларнык номчулгаларын сонуургалды-биле дыйнаан.

Б. БАЗАН,

Мичурин аттыг колхозта партия эге организастыгынын секретари.

Кызылдын Раслова аттыг дааранын комбинатынын стахановчусу З. Углева джи даарар тускай машинада аякдап турар. Ол май мурнунун хүлээлгезин бүдүн чартык катап аяк күүседип турар.

Чурукта: З. Углева.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Бодунда библиотекалыг

Күрбанктын область конторазынын профвилелинин чанында организастаан библиотека, контораның ажалдакчыларын калбаа-биле хаара тудуп турар. Библиотеканын организастаанында бээр үр эвес үе эртсе-даа 200 хире номарны оон номчукчулары дооза номчааннар... Номчукчуларын абонемент карточкаларында марксизм-ленинниң классиктеринин чогаалдары, Сталинчы шааннадарынын лауреаттарынын болгаш совет чогаалчыларынын чогаалдары санатынып турар.

Казакевичиниң «Одерге час», Степановтун «Порт-Артур», Бабаевскийниң «Алдын сылдыстың кавалери», Лашинин «Шуурган» болгаш «Балыкчынын оглу» деп номарын

контораның номчукчулары онза сонуургал-биле номчуп турарлар. Профвилелинин кежигүшери эштер Шарыпова, Елышов, Саломатов, Медведев, Корнеева болгаш Грищенко олар илеткейлиг номчукчуларда санадып турарлар. Номчукчулар капиталистиг чурттарын дугайында, улустун кадыг-берге амыдыралын, маадырлыг демиселдерин бижээн номарны база улуг сонуургал-биле номчуп турар.

Контораның ажалдакчыларынын уругларына таарышкан тускай уруглар литературазынын салбыры ол библиотеккада база тургустунган. Ажалдакчыларын уругтары оон доктаамал аалчылары апарган.

В. МОРОЗОВ.

Тускай эртемниглерниң чөвүдел хуралы

Чоокта чаа Би-Хем районунун төвү Туран хоорайга районунун көлдө ажил-агый тускай эртемниглер-биле колхозтарнын ферма эргелекчилеринин катышкан чөвүдел хуралы болган.

Ол хуралга зооветучастоктарнын ажилынын сөөлгү үеде байдалынын дугайында зооветучастоктарнын эргелекчилеринин илеткелдерин дыйнаан. Илеткелдерин болган анаа болган санал шүгүмчүлдерден илерээни болза, зооветучастоктарнын ажилында эвээш эвес четпестер бары көзүлгөн.

Хадында зооветучастоктун зоотехниги эш Корвина хуралга санал берип чүве чугаалааш, Кочетов аттыг көлдө ажил-агый артелинин баштаар чери көлдө ажил-агый тускай эртемниглер-биле харылаа чок болгаш оларнын ажилына кандыг-даа дузаламчы көргүспей турарын шүгүмчүлгөн.

Көлдө ажил-агыйнын тускай эртемниглер-биле харылаа чок ба-

гай аякдап турарынын харазы-биле Кочетов аттыг болгаш «Искра» колхозтарда мал чемин график ёзуугаар норма-биле чарыгавай келгенинин түннелинде ам ол колхозтарда мал чемин төнгөн болгаш малдын чаш төлү өлүп хорап турарынын фактыларын көлдө ажил-агыйнын тускай эртемниглерин хуралга илереди чугаалаан.

Районунун көлдө ажил-агый тускай эртемниглерин чөвүдел хуралга чугаалааш, колхозтарда агрозоотехниктиг белгүмнерин өөрелдизин улам экижидер, малдын чаш төлүнүн өлүп хораар чорун болдурус, нинтинин мал ажилыне кичээлгеи күштелдирер, колхозчу муриаакы малчыларнын үлегер дуржулгазын непередир болгаш колхозтарда малдын үчөт, өтчөдүн шыгырлардыр дугайында тодаргай хемчеглерин айтыкан.

Б. КАРА-ООЛ.

КОЛХОЗЧУ СУУР

Бирлап чыдар саарыглыг шапкын хемден Лампалыг отчугаштар төртүтүнген, Ында-хаая кастар хонар хөлбөн шыкта

Бирлап ханмас анык сак чечектелген: Четче бүрүн хөгжүп орап колхозчу суур — Черим чуртум чечектелген булуңу сен.

Чаштар хүнээр, ойнаарактыг чараш бажын,

Чаа туткан школагы, эмнелгелиг, Чалы, кырган бүгү чонун ажил-ажи

Чаа суурну шимеп турар, өөрүнчү! Чечектелип частып орап колхозчу суур

Чер-ле сени мактавастар кайан турар.

Дурлаг күзеп, көшпте түрөп, могал-шылап,

Дужап каан дег чурттап чораян кырган авай

Дуяа-херел бүргөп турар сууру сенде

Дурумчупкан катыргылап сөглөп олур:

«Ынаныштыг тайбың чагай чуртталгайы

Сталиндан четирген бис, оглум, кызым».

Буга-шары мунуп, чедип човап чораян

Буурул баштыг кырган ирей бөгүн келгеш,

Бузулбас кан, шойдан бүткен тракторну

Мунувуткан оглун көргөш, омакшыды.

Мактап ханмас, хөгжүп орап суурум сен

Маганданчыг байлак-тыр сен, чоргаар-дай сен.

Ада-чуртта сен дег суурлар кыны көвей

Адап, санаң четче мактап кайан шыдаар,

Айда, чылда, ургүлчү-ле ырлаза-даа, Алар даң дег улам чырып,

Четирбестер: Бүдүрүкчү күштер ону тудуп турар

Бүдүрүлгө шапкын хем-дег чалгып турар.

В. ЧЮДЮК.

Тудуг планын хуусаа бетинде күүседир дээш

Чөөн-Хемчик районун Ийме суузуна Ленин аттыг көлдө ажал-агый артелинин тудуг бригадазы бо чылдын тудуг планын сан-даа, шынар-даа талазы-биле ноябрь 1-нин бетинде күүседир дээш дыка организастыг аякдап турар.

Ам үеде ул бригада 4 чуртталга бажыннарын, колхозтун 3 өрээл конторазынын тудуун дооскаш, 8 өрээл школагын тудуун эгелзэн. Эсимде 1000 аяк маназы дилип белеткэн. Бригаданын составында 70 кижиге аякдап турар. Оларнын аразында социалистиг чарыш калбарып, тудуг планын күүседир дээш кижиге бүрүзү идеялиги аякдап турар.

М. ШААЛЫЙ.

Суггарылганың чаа системазынче шилчир дугайында

«Суггаттыг черлерин долдузу-биле аякдап болгаш көлдө ажил-агый ажалдарынын механизациязын экижидер сорулга-биле суггарылганың чаа системазынче шилчир дугайында» доктаалды ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүдели 1950 чылдын августта үндүрген. Бистин суггаттыг чер ажилынык хөгжүдерине ол доктаал тергини улуг уjur-дузалыг.

ССРЭ-нин суггаттыг чер ажилына га эрги, революция мурундагы тургузуунун аар уржуу артын калган турган. Хуу, быдаргай чер ажилынын байдалына таарыштыр тургустунган суггарылга четкини суггаттыг шөл санында эң сырый, аайы тывылбас болгаш кончуг узун турган. Суггарылганын бүдүрүлүк арга-биле чорудуп турган.

Бар турар суггарылга четкилерин механизастыган коллективтиг ажил-агыйнын херелгелине таарыштыр эде тургузар ажалдар бистин суггаттыг райондарымыска, колдуунда хөөк тарып турар районнарга коллективизациянын баштайгы чылдарында-ла эгелзэн. Суггарылганын болгаш аякдап кылаа чогуур шөлдерин хемчээли улгаткан: мурунда ол черлер бир гадан улгатпас болгаш харын ганын ончуктарлыг, чүсчүктердиг кезектери болуп турган болза, эде тургузушкунун сөөлүнде ол черлерин хемчээли 1,5 гадан 5 болгаш оон-даа хей га кылдыр улгаткан.

Коллективизацияны дооскан сөөлүнде ССРЭ-нин таралаан болгаш хөөк ажилы сайзыралып турар суггаттыг райондарында элзэн хей муриаакы колхозтарга болгаш дуржулганы албан черлеринде доктаамал суггарылга четкилерин тур четкилер-биле солзурунун дуржул-

Академик А. Н. КОСТЯКОВ.

галарын кылып эгелзэ. Ол дуржулгалар болза, көлдө ажил-агый ажалдарын механизастаар болгаш суггаттыг черлерин долдузу-биле аякдап чорукка эки түнелдерин берген.

Ол дуржулганы болгаш чединшиктерин өөренип көргөш, ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүдели эш Сталинниң инициативазын ёзуугаар суггарылганың чаа системазынче кирер дугайында үстүндө айткан доктаалды үндүргөн. Коллективизациянын үезинде эде тургускан болза-даа, бар турар суггарылга системаларында суг болза, аразы 80—150 метр кылдыр тургустунган доктаамал суггарылга бугаларын сыйрып четкиндерин суггарып турар шөлдерге барып турар. Суггарылганың ол доктаамал четкилерин суггар черлерин улуг эвес хемчээлди (1,5 гадан 10 га чедир) участоктарга чарып турар. Ол участоктарнын хемчээли коллективизацияны мурундазындан хей катап улгаткан болза-даа, олар болза, амыгы үениң күчүлүг механизациязын негелдезинге таарышпас болгаш бистин көлдө ажил-агыйныктын хөгжүлдезинин амыгы деннелин харылап шийдээс.

Суггарылганың чаа четкизи болза, доктаамал суггарылганың сыйрып четкини суггарылганын тур четкилерин-биле солуп турар. Ол тур четкилерин тарылга сөөлүндө—чүгдө суггарылга үезинде тургузуп турар болгаш каян көрүзүнү механизация-биле аякдап кылып, таралаан ажалдазынын болгаш дүжүт ажаап алышыкынын үезинде оларны дескнлеп кааптар. Оон ачы-

зында доктаамал суггаттыг участоктарнын хемчээли дыка улгадыр болгаш суггаттыг шөлде суггарылганын доктаамал четкилериниң саны эвээжээр.

Суггаттыг районнарда суггарылганың чангыс доктаамал бугазы-биле суггарга чогуур черин хемчээли таралаан районнарда 40—60 болгаш оон-даа хей га, а хөөк тарып турар районнарда 20—40 болгаш оон-даа хей га болур умурлуг.

Улуг хемчээлдиг участоктарны суггарылга сугну доктаамал хуваалды бугалардан алыр, а ол участоктарнын иштинде суггарылганың бүгү четкилерин тур үеде аякдап кылдыр кылыр.

Суггарылганың тур арыктарынын ишкирин болгаш агымын чангыс-ай кылдыр кылыр болгаш секунда дургузууда 20-ден 80 литр чедир, хей нуруузунда 40—60 литр сугну доктаамал бугадан ап, чарыгдан турар кылдыр санал кылыр. Черин кырынын байдалын болгаш суггарылга таарымчалык көрүп тургаш, арыктар аразын 70-ден 200 метр чедир ырак кылдыр кылыр. Суггарып турар шөлдүн иштинде суггарылганың тур арыктарын шөлдү тургаар азы доора суггарып кылдыр кылыр; баштайгы таварылгада тур арыкты чарган черин андазын изин тургаар чорудар болгаш ийи дугаар таварылгада ону доора кежилди чорудар. Арыкты узун тургаар азы доора кежилди чорудары черин кырынын байдалындан болгаш культуралары аякдап кылганындан хамааржыр.

Тарылга шөлүн узун тургаар суггарып шийги ёзуугаар суггарып, ону аякдап кылып турар көлдө ажил-агый машиналарына моондак

болу бербес кылдыр тыртып каан арыктар-биле сугну чорудар. Доора кежилди суггарып шийги ёзуугаар суггарып база-ла машиналарга моондак болу бербес кылдыр кыдыра тыртып каан арыктар-биле сугну чорудар.

Суггарылганың тур арыктарын тырттар болгаш оларны дескнлээр ажалды механизациянын аргазы-биле, тодаргайлаарга, тракторга («СТЗ-НАТИ» болгаш өске-даа) сөөртүп алгаш буга казар болгаш ордулар чепсектерин дузазы-биле чорудар. Улуг эвес суггат шөлдеринге бо ажалды кылырынга «УКП» деп маркалыг буга казар машиналар, улуг шөлдерге—«КПУ—2000 А» деп маркалыг буга казар машиналар эки түнелди көргүскөн. «КПУ—2000 А» деп маркалыг машинаны арыктарын дескнлээрине база аякдап турар, биче арыктарын андазын-биле дескнлээр.

Суггаттыг участоктарнын болгаш ажил-агый тарылга ээлчештирилгезинин шөлдеринин хемчээлдерин көрүп тургаш, бир буга-биле суггару участокка тарылга ээлчештирилгезинин бир бүдүн шөлүн азы оон чамдын кирип болур. Суггаттыг шөлдерин кыры планнаарда оон илеччезин болгаш кырын дескнлээрин болаары эргежок чугула. Оон ийи артык бугаларын узууткар, бугаларын агымын экижидер болгаш унун дорт болдуруп.

Суггарылганың чаа системазын шак ынар чорудары—черин болгаш сугну курлавырларын база бүгү көлдө ажил-агый ажалдарынын механизациязын эң-не долу, чеп аякдап кылыр хандыр болгаш суггаттыг черлерге куш-ажаалдык бүдүрүкчүлүг бедидер.

Суггарылганың чаа системазын кирер дугайында доктаалга көлдө ажил-агыйнын ажалдакчылары улуг өөрүшкү-биле ужурашкан болгаш ол доктаал суггаттыг райондарынын колхозтарынын болгаш совхозтарынын

хей кезинде чединшикниң күүсетинип турар.

Эрткен бүдүн чартык чылдын дургузунда нинтизи-биле 1,3 миллион га хемчээлдиг шөлге суггарылга бугаларынын эде тургузушкуну чоруттунган. Ол ажалдарын үезинде күүсетинген чер ажилынын хемчээ 100 миллион кубометрден ажыг. Суггаттыг черлериниң шөлү 5—10 каптан улгаткан.

Суггарылганың чаа системазын ажилгалынын үезинде чылдынган дуржулгалар болза, оон улуг ажал-агый жуур-дузазын көргүскөн. Суггарылганың чаа системазын ажалдакчыларда суггарылга четкилериниң санын болгаш оон узун туртун кызырбышаан, суггаттыг шөлдеринин хемчээл улгатырар арганы берген. Оон түннелинде сугну когаралды аякдап чорук кызырып, тракторнын тарып шөлүнүн узун турту улгадып, бугалар ашталгазына чарыла эвээжеп турар болган; агротехникаын байдалдары экижип, дүжүт бедип, куш-ажаалдык сүдүрүкчүлүг улгадып турар. Оон элзэн каш чижектери мындыг.

Суггарылганың чаа системазын киргенин түннелинде Мурнуу Казакстан областын Пахта-Аралский районун «Унижер» колхозунда суггаттыг шөлдеринин ортума хемчээ 8—10 гадан 35 га чедир көвүдзэн; суггарылганын доктаамал четкилерин саны 90-дан 23 чедир, узуну 92-ден 22 километр чедир кызырылган, суггарылга бугаларынын иштеп турар чери 55-тен 14 га чедир эвээжээн; суггарылга четкизиңде сугнуң чылда үпер литри 3.150 мун кубометрден 1.250 мун кубометр чедир кудулаан. Эде тургузушкуну кылганынын түннелинде Ташкент областын Янти-Юльский районунун «Коммунист» колхозунда суггаттыг шөлдеринин ортума хемчээли 1937 чылда 2—5 га турганындан 1951 чылда 15—30 га чедир өскөн; хөөкениң га черден алдыр дүжүдү 18 центнерден

45 центнер чедир өскөн. Эде тургузушкуну кылганынын түннелинде Мурнуу Казакстан областын колхозтарында сугнуң камналгазы 5—15 хуу четкен, бугалар септелгезинин хемчээ 2 катап кызырылган болгаш суггаттыг шөлдер 4—8 хуу хире немей өскөн.

Мындыг чижектерин өске-даа хей-хей колхозтардан көргүзүп болур. Тараала районнарда суггаттыг черлер база мындыг түннелдерди болган. Ол райондарын элзэн хей колхозтарында суггаттыг шөлдерин хемчээли 120 га чедип турар.

Суггарылганың чаа системазын ачмында суг курлавырларын ший аякдап кылыр болгаш суггаттыг шөлдерин калбартырынын аргалары аяктыган. Кара хөрзүнүг төп об-ластарын болгаш өске-даа райондарын колхозтарында суггаттыг шөлдерин теленилеп планнаарына ол байдалдарны аякдап турар болгаш га бүрүзүңге суггарылганын үнезин чингедир арганы берип турар.

Алдынган дуржулгаларын көргүзүп турарын ёзуугаар алдыга, суггарылганың чаа системазын аякдап килрген чорук болза, чүгле көлдө ажил-агый машиналарынын бүдүрүкчүлүн бедитээс эвес, харын суггарылганын чорударына болгаш ажил-агыйнын иштиги бугаларынын четкилерин таарылачыг байдалга тургузарына колхозчуларын үндүрүп чогуур куш-ажаалынын чарыгдалын эвээжидер, а ол ышкаш суггарылганы эң эки аякдап кылыр арганы берип турар.

Ол дуржулгалар-биле кады суггарылганың чаа системазын ботталдырып турарында моон сонгаары аякдап кил

Область чогаалчыларының хуралы

Кызыл хоорайга областың чогаалчыларының хуралы болуп эрткен. Хуралга «Тыва чогаалчыларының ажылының амгы байдалы болгаш моон сонгааргы сорулгаларының дугайында» айтырны чугаалашкан. Бо талазы-биле илеткелди ВКП(б) обкомунун секретари эш С. Сонам кылган.

Эш Сонам бодунун илеткелинге бистиң совет литературавыс болгаш уран-чүүлүс чыл келген тудум-на улуг чедишикиннерлиг болуп турары, ону сталинчы шаандалдар-биле демдегеп турарын айтып чугаалаан. Бистиң областың чогаалчылары база-ла эвээш эвес эки чогаалдарны тургускан. Бисте бедик идеялыг, уран-чечен талазы-биле шынарлыг чогаалдар бар. Областың чогаалчыларының дээр чогаалдарын киригилез № 4 «Улуг-Хем» журналдан алгаш көргө безин ында элээн чогаалдар бар. Оон ынай бистиң областың чогаалчыларының дээр чогаалдары төп парлалгаларга база бижитинип турар. Сталинчы шаандалды лауреады эш С. Токаның «Араттың сөзү» деп чогаалын күрүнениң «Совет чогаалчы» деп ном үндүр черинден парлап үндүргөн, ычангаш бистиң областың чечен чогаал талазы-биле сураан алгатыкан.

Областың чогаалчыларының чогаалдарында идея чок чогаалдар улам-на эвээжеп, оларнын орун эки-эки чогаалдар ээлеп турар. Ол ышкы оруктуң классиктиг чогаалдарын, сталинчы шаандалды лауреаттарының кайгамчык эки чогаалдарынын оңулдары ажал да экижээни. Гогольдуң «Ревизор» деп шизин театр тыва дылда көргүзүп турар, Горькийниң «Мать» деп чогаалын парлалгалга белеткеп турар, Шолоховтуң «Андарган кур чер», Бабаевскийниң «Алдын сымдыктың казале-ри» болгаш оон-даа эске чогаалдары оңулдарга парлап үндүргүлээн.

Бистиң чогаал талазы-биле ажылыкта улуг чептестер барын эш Сонам демдеглээ. Бистиң чогаал талазы-биле хөгжүлдөүс ажылычы чоңуну ху-буруде өзүп турар кыл-туулуг негелдезин халыктың шыда-вайн турар. Амгы парлалгалың турар чогаалдар болза, областа болуп турар социалистик чартылгалары четке көргүзүп шыдавайн турар. Чамдык авторларның чогаалдары амдыралдан хоорук хевирлиг болуп турар. Улуг чептестерин бирээзи болза, проза чогаалы кончук эвээш болуп турары. Ол ышкы уруглар чогаалы, шилер база бижитинмейн турар. Амдыралды шын көргүзөр талазы-биле чептестер база бар.

Область чогаалчыларының ажылында туруп турар чептестер болза,

хамыктың мурунда органиастыг ажылдардан хамаарышкан чептестер болур. Органиастыг ажылдарның чептезинден чогаалчыларының хуралдары, номчукчулар-биле ужура-жышыкынары болбай турар. Ындыг болганын ужурунда бистиң чогаалчыларымыс амдыралды эки билбезин көргүзүп турарлар. Оон чижээ болза, чамдык авторларның чогаалдары амдыралды дүүшпес, канцеляржы дыл-биле бижитингилези болуп турар. Ындыг чогаалдар номчукчуларның сонуурагалың четке хандырбайн турар. Совет литература болза, социалистик реализм-биле синникен турар ужурул турбуже, бистиң дыка хей чогаалдарымыс кижилерин өөредир, кижизидер шынарлары чок болуп турар. Ындыг чогаалдар социалистик реализмниң негелдезин харыславайн турар. Оон ынай марксисчи-ленинчи өөредилгени шингээдип аларыңа четке кичээңгей салбайн турарыңдан чогаалчыларың мергежилниң болгаш нити билиниң талазы-биле өзүлдези оожум чоруп турарын эш Сонам айтып чугаалаан.

Эш Сонамның илеткелиниң таразында саналдар эгелээн. Анык чогаалчы эш О. Сувакит бодунун саналыңа чогаал ажылында чептестерни дүргөн ууткаары-биле хамыктың мурунда органиастыг ажылдарны күштедирип чорударын чугаалаан. Оңу күөсөдирде, чогаал талазы-биле командировкаларны, номчукчулар-биле ужуражылгаларны, кежээлерни эвилдээрин, шүлүк чогаалчылары-биле композиторларның кады ажылдажылгасын чорударын бодунун саналыңа кириген. Эш М. Пахомов бодунун саналыңа чогаал ажылының өзүлдезинге шалтык болуп турар чептестерин айтып чугаалаан. Совет Чогаалчылар Эвилелиниң Тыва салбыры бодунун чогаалчыларын ыракта чептестерин дүргөн ууткаары-биле чугаалаан. Эштер С. Бадаа, Д. Пресс, С. Сюрюнов олар шүгүмчүлөкчүлөр бөлүүнү чептестерин, ылангыш шүгүмчүлөкчүлөр боттук болгаш тодаргай кылдырыңче улаңмай турарын айтыкканар.

Ол хуралга шүптү 10 кизи санал берген. Областың чогаалчыларының ажылын үндезини-биле экижидерин шийтирилээн.

С. ТАМБА.

КОЛХОЗЧУ МАЛЧЫНАР

Каа-Хем районда «Ленинчи орук» колхозтуң хойжузу коммунист эш Б. Коңзаймаа колхозтун 600 хоюн ажаап турар. Ыйча хей хойну кыштын берге үезинде менди азырап, ам төрөөн 82 хойнун 91 хураганын бүрүн камгалап ап доруктуруп турар.

Р. ОЧУР-ООЛ.

левилеп планнап турар үеде, черниң кырының байдалы өөренип көрбөй тургаш, чангыс шөлдүң иштиңге янзы-бүрү улаңышкының тарылгаларын чорудар болгаш черни чангыс-ай эвес кылдыр ажылдап кылдыр чорукту эвээш эвес болдуруп турар. Мындыг төлөвилед болза, сугаттың черлерин улгатырарыңа өзү барымдалаар чорукту болдуруп турар болгаш ону чөп ажыглар (көдээ ажыл-агый ажылдарының механизациязын экижидер талазы-биле) арганы бербейн турар, мынчангаш мындыг чоруктары болдурбас ужурут.

2. Суггарылга четкилерин эде тургузуп турар үеде хей-ле тазарылгаларда планнашкын ажылдарыңче чогуур кичээңгейи салбайн турар, сугаттың шөлдерин планнашкынары эмин эрттир нарындап турар, ол болза, эде тургузуушкуну саададып турар болгаш оңу чарысдалдарын улгатырып турар, азы планнашкын шуут чорутуңмай турар, ол болза, суггарылганың түр арыктарының ажылдалын болгаш суггарылганы шын чорудар ажылдарың берге байдалга таварыштырып турар. Суггарылга четкизиң эде тургузарының амгы чадазында планнашкын болза, харугда эвес, харын элээн хей үелерниң дургузунда күөсетинер: планнашкының бир дугааргы үезинде сугаттың участкуту бүгү турту-биле суггарар болгаш ажилдап кылдыры-биле черини кырында бүгү моондактары (төңчүгөштерин болгаш ыгылчыктарыны база өскелерин-даа) чок кылдыр ужурут; ийн дугааргы үеде сугаттың шөлдүң кырын дескилээр болгаш оон ийленек байдалын шын ажыглаар ужурут. Ынчан шөл бүрүндө боду бүткен ийленектер артып каап болур, ынчалза-даа суггарылга арыктарыңа удуур турар ийленектерин артырып каап болбас. Черияң кыры чедимче чок паянатынган турар үеде суггарыл-

ганы шын чорудары-биле суггарылганың түр бугаларын болгаш арыктарын сырый (бот-боттарыңа чок) кылдыр тургузар апзар.

3. Түр сугат-биле хандыртыңган биче ийленек черлерин ийленчези беддери-биле довракты 40 сантиметр болгаш оон бедик кылдыр төп беддер. Ону «сыртыктар» деп адаар. Ындыг «сыртыктарың» кылдыр чорук болза, көдээ ажыл-агый ажылдарың механизастарыңа берге байдалды тургузар болгаш суггарылга четкилериниң үезин улгатырып турар. Моон ужурунда суггарылганың түр бугаларының улганышкының төлөвилеп планнаарда «сыртыктар» кылдыр чоруктан чула-ла парганда 15—25 сантиметрден бедивес кылдыр планнаар керек. Ынчан суггарылганың түр бугаларының аразын янзы-бүрү хемчээлди кылдыр кылдыр болур. Суггарылга бугаларының улганышкының шын тургузарда оң байжыга болгаш адаанга доктаамал демдектерин кылдыр керек.

Суггарылганың чаа системасыңе шийлинишкениң чорудулгасында илеретинген ол бүгү чептестер болгаш ол ышкыш техникада, органиастыг ажылдарда чептестер болза, көдээ ажыл-агыйның болгаш суг ажыл-агыйның республика, область, район организацияларының талазындан ол керекче кажангызындан-даа артык кичээңгейи салыр ужуруду айтып турар.

Суггарылганың чаа системасын ажылдап кииргени болза, бар турар суггарылга системаларын эде тургузар, ол ышкыш чаа черлерниң суггарылгасын сайырадыр талазы-биле суггарылганың улуг планының эргежок чугула кезээ болур. Ол система болза, кандаачал районнарың бодузуң чартырының сталинчи планын дүргөн болгаш эң эки ботандар арганы бээр.

Кызылдың алгы заводунун коллективинде май мурунун чарыгы дыка калбарган. Алгы эткечизи Х. Сат бодунун алган хүлээлгезин 170 хуу чедир күөсөдип турар.

Чурукта: Х. Саттың алгы эттеп турары.

Чуруу А. Ермолаевтин.

Улегерлиг почтачы

Чөөн-Хемчик районунун Баян-Талада «Октябрь 30 чыл ою» колхозтун почтачызы коммунист эш Коңзай-оол бодунга онаашкан ажылын кызымаккай, ак-сеткилди күөсөдип, колхозчуларыңа база ында көдээ интеллигенцияның макталын чедип алган.

Эш Коңзай-оол почтаны неделяда ийн, үш катап экээп, солунарың журналдарың чагааларың ээлериңе боду-биле саат чокка чедирин берип турар.

Эш Коңзай-оол чүгле эки почтачы болуп турар эвес, харын ол эки агитатор болуп турар. Почта таралдып чоруур үезинде колхозчуларга беседалары, солунун мытыкыр номчулгаларын үргүчү кылып берип турар. 1951 чылдың декабрь эгезинден бээр Октябрьниң социалистик Улуг революциязының 34 чыл оюнун дугайында эш Бериниң илеткелиниң, делегей байдалың болгаш коммунизмин улуг тудуларың дугайында 7 кезек черге 163 дыннакчылыг калбак беседалары чоруткан.

Эш Коңзай-оол бодунун политикти билин бедирин дээр кызымак ажылдап, политшколада эки өөренип турар. Ол бодунга билдинмейн барган айтырларың билер эш өөрүндөн айтырып ап турар болгаш солун сеткүүлдү үргүчү номчуп турар.

К. МАШПАК-ООЛ.

Чаа өөредилге чылыңа белеткел

Улуг-Хем районунун «Искра» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчу херээженнери Шагаан-Арыг сумуда чеди чыл школазының болгаш колхоз суурунда эге школазың келир 1952—1953 өөредилге чылында отурдар ыяжының белеткелинге ийдепкейли киришкенер.

Ыйч хал белеткээр бригадала 97 кижизи эш Доржуңуң улуртулгасы-биле ажылдаан. Бригада Улуг-Алаакта чеди чыл школазыңа 740, колхозтун эге школазыңа 184 кубометр ыяшты хал белеткээн.

Бо ажылда колхозчу херээженнер Сокал, Секит, Кертишке, Көк, Согааш эң шалыпчы ажылдап, хүн-бүрү ажал нормазын ажыр күөсөдип турганнар.

Т. КОНГАР.

Чаш малдарны чоруктуруп турар

Сүт-Хөл районунун Сталин аттыг колхозунун мурунчы малчынары мал өстүреринин күрүнө планын күөсөдир дээр ак-сеткилдиг ажылдап турарлар.

Олар ам төрөөн малдын чаш төлүн менди камгалап ап эки ажаалга-биле доруктуруп турарлар. Чижээ, хойжу эш Самыяа төрөөн 152 хойнун 153 хураганын, эш Бора 211 өшкүнүн 221 анайын, эш Кеңдин 155 хойнун 155 хураганын чангыс-даа чадирг чокка доруктуруп турарлар.

М. КИЛЧЕН.

Танды районунун Кочетов суурунда Сталин аттыг колхозтун ийекчизи О. Хийкпен төрөөн 31 ийектин 31 бызазын, О. Санчат 7 теветин 7 бодаганын, хойжу Ажырбастай төрөөн 78 хойнун 81 хураганын, И. Биче-оол 93 хойнун 97 хураганын бүрүн камгалап алганнар.

Малдын оолдашыкын үргүчүлөп турар. Малдын моон сонгааргы чаш төлүн база бүрүн камгалап алыр дээр колхозчу малчынар кызымаккай ажылдап турарлар.

Ю. ДОРЖУ.

Улустар аразыңа тайбыңның болгаш найыралдың оруу

Америк солуннарың бөлүк редакторларың айтырларыңа эш Сталинның харызы болза, тайбың дээр демесежиң турар миллион-миллион кижилерге чаа күчүлүг чепсекти берген. Делегейниң бүгү-ле ак-сеткилдиг кижилери амгы үениң эң-не амдыралчы, эң сонуурагалдыг айтырларыңа долу харыны эш Сталинның өстөрүндөн алганнар. Эш Сталинның харызы болза, тайбыңны камгалап алыр болгаш быжыглар дээр демесежиң турар улустарга шын орукту чайыңанчаа-биле айтып берген.

Эш Сталинның харызының төөгүлүг ужур-дузазы болза, нитилел хөгжүлдөүсүн хойлуларын ханы бидиринге, бүгү делегейниң амгы байдалың чогаалдыкчы өзү-биле бүгү талазы анализээринге, социализмин болгаш капитализмин күштериниң байдалың тодаргай үнелелиңе оон үндөүлөүсүңде болур.

Эш Сталинның харызы кыска хуусаанын шийтеди бүгү чер бөрү-бүрээниң кырыңа чаптылың тарай берген болгаш бүгү делегейниң өзүлүг ханышкыны болдурган. СССР-ниң даштыкы политиказын — улустар аразыңа тайбыңны болгаш найыралдың политиказын кол шийтиртериниң өскерлишин чогуң база катап оңа күштүү-биле шийип демдегеп турар бо улуг документини парлап үндүрбөз болгаш чугаалайың көрбөз чангыс-даа чурт делегейде чок.

Бо документини парлап үндүргениңе холбаштыр хей чурттарның парлалгалары, ылангыш Кыдаттың улус республиказының болгаш улус демократиязының Европа чурттарының парлалгалары Совет Эвилелиниң тайбыңны деткиринче, делегейде дүшкүрүлүг чорукту кошкандырың болгаш улустар аразыңа найыралдыг кады ажылдажылганы тургузарыңче улаңдырган канчаар-даа аажок күженишикиннерин дугайың база катап сагындырып турары анаа бир таварылга эвес. Герман, япон болгаш корей айтырларың тайбың өзү-биле шийтирилээр дугайыңда беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбыңның Пактызың чарар дугайыңда, атомнук чепсекти хоругдар дугайыңда, боо-чепсеглээшкениң болгаш чепсекти күштерин кызырар дугайыңда база адалтык сөзүңдө америк империализмин эгелээш бактериолотту дайының соксадыр дугайыңда Совет Эвилелиниң каш удаа көдүрүп үндүрүп турган саналдарын парлалгалар база катап сагындырып бижиң турар.

Эш Сталинның төөгүлүг харызының дугайың ыттыгайын эртте бээр буржуаз парлалга-даа туруп шыдавас. Американың «Нью-Йорк таймс», «Нью-Йорк геральд трибюн» деп, Англияның «Таймс», «Дейли телеграф энд моринг пост» деп, Италияның «Мессаджеро» деп солуннары болгаш өске-даа хей-хей солуннар эш Сталинның харызын аргажоктук кырыңдан көсүк черлерге парлап үндүрөр ужурга таварышканнар. Эш Сталинның харызы-биле көдүрүлүп үнгөн сагыш-сеткилдиң ханышкының сулардыр дээр американың реакциялыг чамдык солуннары чедимче чок оралдажышкынар-биле ол харызының чүгле ужур-дузазын шийип демдегеп турар. Сатыныкчы журналистерин бүгү күженишикнери турза-даа, дайының өңүк-чөңгөзүлүгү албадалы-биле чорутуңуп турар хоп-нугулдүк болгаш шын эвес тайбырларын бужар-чүдөк кампаниязы турза-даа капиталистик чурттарда чоңуң калбак кезектери СССР-ниң политиказы — тайбың-

ның чайгылыш чок политиказы маргылдаалыг бүгү айтырларың шийтирилээр дайының аргазы-биле эвес, харын тайбың чугаалажышкынарың аргазы-биле бүрүн боттандырган туруп болур, эш Сталинның айтып турары ышкыш улуг күрүнелерин баштаңчыларының ужуражышкыны ажыктыг болуп болур, амгы үе Германияны катыштырарыңа таарымчалыг болуп турар деп чүвени улам-на хандыр бижиң турар.

Эш Сталинның харызы болза, чаагай сеткилдиг бүгү кижилерге, империализмге удуур делегейниң демократтыг лагериниң кайы хире улуг чедишикиннерин чедип алганың, оон күжүңүң, база төөгүлүг болушкуннарың чорудулгасыңа оон чедирип турар саядарың кайы хире өскөнниң чаа балдыккалы болган. Ынчангаш делегейниң үшкү дайыны ийн азы үш чылдар мурунда турганыңа бодаарга чок эвес, империалистер чеже-даа күженип турза боттарың бужар-чүдөк сорулгаларың боттандырадык чокшошуп шыдаваан дээр дугайы хамыктың мурунда тайбырлатыңар.

Тайбың, демократия болгаш социализм лагериниң күштериниң өзүшкүнү, тайбың талалачыларың организастыг бүгү-делеги фронтунуң сөөлүг чылдарың шийтеди чорудуп келген демселениң түнелдери эш Сталинның харызында бедик үнелели ап, боттук чүдүлдери толазы-биле көргүзүп турар. Ону харын-даа дайын кысыкчылары безин аргажоктук кырыңдан минир ужурга таварышканнар. Тайбың талалачыларының улуг шийтээшкениниң делегей амдыралыңа чедирип турар саядар-халдавырың дайын кысыкчылары безин барымдалавайн барып шыдавастар. Тайбының күштериниң өзүп турар күчүзү болза, тайбының дайының дуза-биле оразың оралдажып турар империализмин үргөдөкчи күштерин улам-на бектеп турар.

Социализм болза, капитализм-биле тайбың чарышты чорударыңдан кортпас. Социализм—бүдүрүчү күштерин кызыгаар чок хөгжүлдөш хандырып турар мурунакы нитилел тургузуу. Келер үе анаа хамааржыр. Кым ийн системаларың тайбың чарыңдан жүрүп турар болур, кым дайының аргазы-биле улустарың кул кылып алырың болгаш туразыңда үтөп дээр-беддериң чедип алырың бодап турар болур, дайын дугайыңда, оон «чайлаш чогуңуң» дугайыңда ол чулчуруп турар.

Капитализмин болгаш коммунизмин тайбың кожа-холбаа туруп болуруң дугайыңда америк журналистериниң айтырыңа эш Сталинның харылааны болза: «Капитализмдин болгаш коммунизмин аразыңда тайбың кожа-холбаа турары ийн таланың кады ажылдажылгага күөсөдип болуруңдан, боттарыңа алган хүлээлгелерин күөсөдиринге белениңден, ден эргениң болгаш өскө күрүнелериниң иштики херектеринге киришпес принципти сагырыңдан чугаа чок болуп болур».

Ийн системаларың тайбың кожа-холбаа туруп болуруң дугайыңда тезисти Ленинниң болгаш Сталинниң ажылдарыңа, совет күрүнениң улуртукчуларыңа чугаалажырыңа каш удаа көдүрүп үндүргөн болгаш теория талазы-биле ону үндөүлөп Совет Эвилелиниң Коммунисттиг партиязының XVIII съездининге эш Сталинның айтыканы болза:

«Бис тайбыңны болгаш бүгү-ле чурттар-биле ажал-херектиң харылазаларың быжыглары дээр туруп турар бис, бир тээ ол чурттар Совет Эвилели-биле база-ла ыңдыг харылазаларың тудар болгаш, олар бистиң чуртувустуң эрге-ажыктарың үрээрин оралдашпас болганда, бис ол позицияга туруп турар бис, турар-даа бис».

ССРЭ-ниң даштыкы политиказын ол өскерлишин чок принциви ам эш Сталинның харызында база катап шийдиңип демдегелетинген болгаш ону боттандырыңың негелделери тодаратыңан.

Бүгү делегейниң кырында тайбының күштери өзүп болгаш быжыгып турар. Империалистер үтөкчи дайының айылыңче бөдүүн кижилерин чыгап кирир дээр оларны мегелеп төөредирин оралдажып турза-даа, тайбының өзүп, быжыгып турар күштери бөдүүн кижилериниң сеткил-сагыжын сергедип, бүзүрөлдү болур чорукту улам быжыктырып турар. Ол күштер тайбычың изиг чүткүл күөсөдип кижилерге сорук киришкени болуп турар.

Делегейниң үшкү дайыны болдурбас дугайында бүгү делегейге ужур-дузалыг тайбының камгалап алыр болгаш быжыглар сорулганы тайбың талалачыларының шийтээшкениниң мурунуга төөгү көдүрүп үндүргөн. Ол улуг сорулга улуг күш-шыдалды төрүп үндүрүп турар ол чорук күчүлүг күштерин ийдепкейи ажал-чорудулгага кийгирип турар, кижилер ол шийтээшкениң улам хей санны-биле кирип турарлар. Капиталистик чурттарны чарыкчы бөлүктөрүң бөдүүн кижилерге непередирин оралдажып турар расаның, националдык болгаш шажын чүдүлгениң эже-нешек чоруп тайбының болгаш аас-кежикти күөп турар кижилерин чүгле сандалар сорулгалың деп чүвени медресеп билгеш кижилер ол шийтээшкени улам-на хөйү-биле кирип турарлар.

Тайбының Бүгү-делеги Чөүлелиниң бюрозунун Ослога болуп эрткен сессиязының шийтиринге тайбың дээр демселдиң амгы чадазының тодаргай түнелдери үндүргөн. Беш улуг күрүнелерин аразыңа Тайбың Пактызың чарар дугайында Кыйгырыңың адаанга чыгдырган хол жүкүтериниң саны 603 570.000 четкен деп Тайбының Бүгү-делеги Чөүлелиниң бюрозу демдеглээн. Стокгольм Кыйгырының адаанга чыгдырган хол жүкүтериниң санында 122 миллион ажыр турар бо түнелге делегей байдалының дүшкүрүлүг чоруп болдуруп турар улустар аразында айтырның тайбың өзү-биле шийтирилериңе ажыктыг кылдыр кампания улам-на күштелген турар ужурут. Америк империалистериниң Кореяга болгаш Соңгу-Чөөн Кыдатка дөгөөн болгаш кизи төрөлгөтенге удуур үлгеткен бужар кел-буруулуг чоруп болур бактериолотту дайыны соксаткан турар ужурут.

Дайының айыңдарың соксадыр чорук, улустарың кырып-өлүрөп планын чорудуп турар америк-англи агрессти империалистерин хай дээр чорук тайбың талалачыларың ийдепкейи ажал-чорудулгасыңдан болгаш эрес-дидим демселенден, улустарың улам шийтирилг демселенден хамааржыр. Коммунисттиг болгаш ажалчы партиаларың, делегейниң бүгү-ле депшигелг күштериниң улуг төөгүлүг хүлээлгези — кизи төрөлгөтенге делегейниң чаа дайының айылыңдан болгаш үргөдөкчиликтеринден адырып алыр болур.

(«Быжыг тайбың дээр, улус демократиязы дээр!» деп солундан).

Улус демократиязының чурптарында май мурунун чарыжы

Улус демократиязының чурттары Май 1-ге күш-ажылы чедишикиннер-биле ужуражып турар.

Кыдаттыг заводтарында болгаш фабрикаларында, демир оруктарында, хөмүр даш уургайларында, садыг бүдүрүлгелеринде май мурунун бүдүрүлгө чарыжың калбаны турарың дугайың парлалга медээлеп турар. Чарыштын чоруп турар үезинде ажылыңнар продукция бүдүрүп үндүрүлгезин көүдөлдөш болгаш оң шынарың экижидериниң херээңге чаа-чаа чедишикиннерин чедип ап турар. Пекинде кол машина тудуу заводунун шуктулга дехиниң ажылыңнары элээн каш чогаалдыгаларың ажылдап, күш-ажылдың бүдүрүлгүңүң 5 катап бедиткен. Таншаның кан эзилдирер заводунун ажылыңнары күш-ажылдың бүдүрүлгүңүң 70 катап бедиткен.

Сонгу-Чөөн Кыдатта Фумунун хөмүр даш уургайларың, Цзянцун жонун хөмүр даш уургайларың ажылыңнарың, Пекининиң электри станцияларың ажылыңнары-

ның болгаш өске-даа бүдүрүлгелериниң май мурунун чарыжыңа чедип алган чедишикиннериниң дугайың солуннар ол ышкы медээлеп турар. Болгарияда Победа аттыг машина тудууун заводунун коллектив пест-таавы фабрикаларыңа ажылдаар чаа машиналарың бүдүрүлгезин шингээдиң алган. Васил Коларов аттыг машина тудууун заводунун ажылыңнары күш-ажылы кооператив ажал-агый черлериниң шөлдерин суггарыңа ажылдаар дизельдиг моторларың чаа хевириниң бүдүрүлгезин эгелээн.

Польшаның ажылың чоннары май мурунун хүлээлгелериниң күөсөдөш дээр чедишикинниң демесежиң турар. 200 ажыг пест-таавы бүдүрүлгелери апрель 18-ке чедир 54 миллион хире злотың түнүп продукцияны пландан ажыр берген. Трактор заводунун коллектив 1700 муң злотың ажыг түнүп продукцияны пландан ажыр бүдүрүп үндүргөн.

Быдгодский воеводствозунун 89 бүдүрүлгелери боттарың май мурунун хүлээлгелерин күөсөдип-

кенер. Краков, Гдыни, Торунь болгаш Польшаның өске-даа хоорабларың ажылы чоннары боттарың алган хүлээлгелериниң күөсөдөш дээр чедишикинниң демесежиң турар.

Май мурунун чарыжы Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының бүгү бүдүрүлгелеринде дыка калбарган. Бо хүнерде Ким Ки Хонун директорлааны бүдүрүлгезин 9 дехиниң ажылыңың Шой Хен Чжун рационализаторжу саналды үндүргөн. Ол саналды шингээдиң алганы-биле чүгле бир кварталды дургузунда 1,5 миллион вону (көрей ашка) күрүнөге камаап бээр. Ан Сон Чжунун удуртканы бүдүрүлгөде ажилдап турар Кореяның Улус-Демократтыг Республикасында сураглыг күш-ажылды Маалыры Чжо Ду Сир Май 1-ге алдар кылдыр чыл планың күөсеткен. Ол хүн Чжо Ду Сир нормазын 350 хуу күөсөдип, бүдүрүлгени бодунун адыры-биле чаа рекорду тургускан.

(СГА).

Экзаменерге хынамчалыг белегкенер

Школачы, башкы болгаш уруу ийикле, азы оглу экзамен тудар ада-не бурузунуң амыдыралында чугула үе—часкы экзаменер чоокшулал олурар. Ынчаарга экзаменерни чедикшигини эрттиреринге башкы-биле өөреникчилерниң ада-незиниң аразына дем-катыжышкынныг тудуш харылзаа керек. Экзаменерге белегкендиң үзүндө школаларга тускай булуңчуаштарны дерип чепселдери эргежок чугула. Оларны мынчаар кылып болур:

Экзаменерге белегкен үзүндө школаның хун режимин болгаш школа доозарынын, дараазының класкыне шилчириниң экзаменерни эрттирериниң дугайында саавырын, ол ышкаш белегкенге хамаарышкан өске-даа айтырылганы азып делгези саамбарыны тургузар. Ол-ла самбырага тус-түс эртемнерниң талазы-биле айтырылганы база кирип, «Хынамчалыг бодангаш, далаш чок, чиге харылзаа», «Дүрүмнерни сактып туруп, бижимел ажылды чазыг чок күсет» дээн ышкыш эгелерлиг кыйгырылганы бижээш азар.

Кичээлдерни киж-бүрү канчаар кататпап турарынын талазы-биле дуржулгаларын солчуп, өөредилгеле болгаш сагылга-чурумда четпестериниң дугайында материалдарны өөреникчилер боттары хана солуннар-га калбаа-биле чырыдып бижээш турарын күштедирер керек. Чамдык башкылар болгаш пионер вожатыйлары өөредилге чылы удавас доостур, экзаменер эгелээр чүве болганда, пионер чыштарынын, комсомол хуралдарынын херээ чүү боор дигиш турарлар. Ол окта шын эвес. Эвеноларын, отрядтарын, дружинналарын, комсомол бүдүктөрүн, эге организациаларынын ажылы ам үеде харын кажангызындан-даа артык шыгыраан, оларнын хары-салгазы улам бедээр турар ужурулуг.

Экзаменерге белегкен үзүндө эвенолун, отрядтын, ол ышкаш комсомолдун таарыштыр тургустунган ажылы кандыг дуза чедирип болуру? Олар боттарынын шугуму-биле өөреникчилер ортузунга ажылды чорутушкан, оларнын күжүн кичээлдер кататпаарыныч шын эвилеп, бедик шынарлыг өөредилге дээш пионер болгаш комсомолчу бурузунуң харысалгазын бедидип шыдаар. Ынчаарга арифметиканың кататпаашкынын чөп организаастар төлөдө, кылдыныларны чазыг чок, дүргөн бодаларынын талазы-биле өөреникчилер ортузунга башкынын шугут киржилгези-биле конкурс эрттирип болур.

Оон ынай, урулгар организациаларынын шугуму-биле «Карта барындаалар аян-чорук кылдыр», «Минутаның өртэ» дээн ышкыш темаларга хамаарышкан чыштарны чорудуп болур. Олар географияны кататпаар, хун режимин шын организаастар талазы-биле башкыга болгаш өөреникчилерге дузалаар.

Өөреникчилер ортузунга билдигир, кыска политинформациаларны чорудары, иштики, даштыкының амгы байдалдарын угаап билдиринге улуу-биле дузалаар болгаш урулгар бистини чуртта коммунизм тудурларын, улус демократизмниң чурттарынын амыдыралын, Кореяда болушкуннарын, америк империалистерниң араатангыч чоруун, делегейниң бүгү бөдүүн кижилериниң тайбын дээш демиселин экизи-биле билген турар.

Экзаменерге белегкен үзүндө ада-нелер-биле ажылды, ада-не комитеттериниң ажыл-чорудулузын үндезини-биле экижитсе чогуур. Ада-нелерниң хуралдарын чымылдырып, экзаменер эрттирериниң саавырын, кататпаашкын үзүндө ада-нелерниң ролун, школаларынын хун режимин сагырын болгаш өске-даа айтырылганы оларга чуугалайып таныштырар керек. Ада-не комитеттери башкылар-биле кады урулгарын өг-бүлөзи-биле быжыг харылзааны тургузуп, өөреникчи-

лерниң талазындан чылдаган чок черге чангыс-даа кичээл үер чорукту болдурбас. Экзаменерге белегкенди болгаш оларны эрттирериниң-даа үзүндө өөреникчи бурузунуң бажынында таарымчалыг байдал тургустунган бе, ону амып, а бир эвес чок болза, өөреникчилерниң шөлзүн кичээлдээр чоруунга таарымчалыг өрээлдерни школага организаастап тургузар. Ол өрээлдерге башкыларын, пионер вожатыйларын, ада-нелерниң ээлчеглиг дежурнайлаашкынын организаастар ужурулуг.

Экзаменер үзүндө башкы болгаш ада-не бурузу бодунун ролун база харысалгазын ханым-биле билген турар ужурулуг.

Экзаменер дээрге, чүгө өөреникчилерниң биллиниң шынарын хынаарынын хевирин эвес, харын башкыларын, ада-нелерниң чүрүдүп келген кижизидилгелиг ажылынын долу анализин үндүрериниң чугула хевир болур. Өөреникчилерниң экзаменге алыр демдек бүрүл-ле оон ажилынын, билгелер дээш чедикшигиниң күрүнө хыналдазы, хөй-ничиниң демдегдэли болган турар. Ынчангаш экзаменер өөреникчилерге сеткил-сагыштың канчар-даа аажок сүртүнген девидээшкынериң чаагар-ла тургузуп кээр.

Ол үеде башкылар болгаш ада-нелер урулгарга эне-не сагыш чывагыр, шын хайгааралды тургузуп, боттарының күжүнге долу бузууредил, шыдамык болур чорукка оларны чаңчытырып, сеткил-сагыш талазы-биле сорук кирир ужурулуг. Ол ындыг негедден бистини чамдык башкыларыны, ада-нелеривис мырнай-ла соора күсүдэли, ажилды ылап кылдырыңа, айтырыгны чиге харылаарыңа өөреникчилерниң бот-күженишкынин чөп башкарарының улуу, харын боттары хейде-ле будурул, ынангаш оң өөреникчилер сүртүп девидээр байдалга чедир чүү болур.

Ылангыя кайы-бир өөреникчи экзаменге арай будулуксап эгелээш болза, «моңу ындыг деп бодан-даа мен харын, черле өөредил ийикле бо» дээн ышкыш сөстөр сымыраан каап, оон кедерезе арышары хуулуп, хейде-ле шыгыгып хордаар чүүдөр моон мурнуңа Кызыл хоорай школаларының чамдык башкыларынга тургулаан.

Экзаменер үзүндө өөреникчилерниң хей черге сүрт-эр чогуун болдурбас төлөдө, экзаменге аймаарап девидевейн, бодун канчаар туттунар ужурулуг дээр дугайында оларны-биле беседэлерины баш бурунгаар чорудуп, шөлзүн, дидим болурунга чаңчытырар керек. Дуржулгалык башкылар оңу мынчаар практикалап турар:

— Экзамен дужаап турар мен кылдыр боданып алгам, харылаа Коля. Сээн мурнуңда мен часкаан эвес, а экзамен комиссиясы будун составы-биле олуруп тура джик—дээш, шын-на туразы-биле шенеп харылатарар. Ынчаарга демги оол шынап-ла эзулуг экзамен дужаап турабы ышкыш, кичээлге шөлзүн, шыгыгы харыны берип, бодун ындыг арга-биле дидим байдалга чаңчытырып эгелээр. А чамдык башкылар боттарының өөреникчилерин далашпайн, сүртээшкын чокка харылаарынга, хыналда ажылды ылап күсүдериңге өөредилге чылынын бүгү дургузунда чаңчытырып турар. Ындыг башкыларын өөреникчилерни экзаменерге тода, дидим харыларын берген турары чуугаажок.

Экзаменерге белегкенди болгаш оларны эрттирериниң-даа үзүндө ада-нелерниң өөреникчилерге шын деткимчези база эргежок чугула. «Урулгарын экзаменерге канчаар белегкендирсе чогуур—чааксаандырын бе, азы эштери-биле кады бе?» деп, ада-нелер болганчок-ла айтырып келир боор чүве. Аная шын харыны мындыг: Баштай боттары

тус-тузунда белегкензин, а оон соонда бот-боттарын хынажыры-биле ийи-үш кылдыр демжежи алгаш кичээлдезинер. Чүге дие, душ-дужунда белегкенип алганынын сөүлдө коллективтиг кататпаашкынын чорудары оларга дыка ажыктыг: бот-боттарыга айтырыг салчыл харылашпышаан, олар билгилерин шенелделин-биле хынажып, кайы-кайзында частырылганы уду-дедир этчип, немелде шигээлдерин алырлар. Шак ындыг кататпаашкынын түнелдеде өөреникчилерниң билги быжыгып, системалыг байдалче шилтир.

Өөреникчилерниң экзаменерге эмиян эртир сүртээшкын болгаш ажынып шыжыгар чоруу, чамдыкта оларнын ада-нелериниң боттары-дан хамаарыш болур. Өөреникчилерниң сеткил-сагышын көдүрер деп орадалжып чыткыш, сөс алдап, оларны коргунчуг байдалче кирибишаан, ынангаш экзаменерге буду-луп дужер чорукка таварыштырып турары ховар эвес.

— Светлана чөгөнчиг биче кижиле болгай бо, экзамен дужаар мей берген, коргунчуун аа! Мен безин сүртөп тур мен!—деп, оон нези эрткен чазын чуугаалаан. Ол чууга демги уругуну улам-на сүртөткен дээрзи чүгөажок. Светлананың башкы ол байдалды билгеш, уругунуң сеткилин оожургадыр дээш, оон өг-бүлөзинге барып, демги не-биле шыгыгы беседаны кылдыр уурга таварышкан.

Ада-нелер өөреникчи урулгарына сергек, бузууредил байдалды бар болдурду, эки болгаш тергини эки харыларын бээрине сорук кирир ужурулуг.— Оля, мен сен ышкыш биче турар шамдаа, экзаменерге бичи-даа сүртөвс турган мен. Сээн белегкенди эки-ле болгай, ынангаш сеиден чүңү-ле айтырар болдур, ону шуптузун шын харылап шыдаар сен, аная бузуурээр-даа мен—деп, бир өөреникчинин аязы уруун чагып-чагып чоруткан турган. Ол уругу экзаменни шынап-ла кандыг-даа сүртээшкын чокка чедикшигиниң дужаап шыдаан. Ада-не бурузу шак ындыг болур ужурулуг.

Өөреникчилерни экзаменерге быжырымчалыг белегкендериниң бир чугула байдалы—оларнын шагы шын хуваарында. Өөреникчи оон мурнуңда эки өөренип турган болза-даа, дыштанмайн, үр үеде үзүктел чок кичээл кататпап келгенин ужурундан шаанга кирип туруп баксырааш, экзаменге чер албайн баар ийикле, хары-даа багай демдектер алыр уурга таварыш болур. Ол байдалды болдурбас төлөдө, башкылар болгаш ада-нелер экзаменерниң бетинде-даа, оларнын эрттип турарынын-даа үзүндө шыгыгы хун режимин тургузуп, школаларынын өөредилгези-биле дыштанылгазын чөп аралаштырып, аш-чемин күштедирип көвүдөлиринче кол кичээленип салган турар ужурулуг.

Ол ышкыш экзаменер үзүндө өөреникчилерниң өг-бүлөзинде зарыгарык дээн чергелиг кандыг-бир таварыкка болганы-биле, ук өөреникчи аная сагышсырааш, өөредилгезинге хенертен баксырап болур. Ынчаарга ол өөреникчинин башкы сагыш-сеткил талазы-биле оожургадып, оон өөредилгезинге суураашкынын болдурбазы-биле бүгү талазын деткимчезин көргүзөр керек.

Мынчангаш экзаменерни бедик түнелдерлиг эрттирери башкылар болгаш класс удуруткучулары-биле школаларының өг-бүлөзиниң аразына демниг хөдөлүшкынин, база комсомол, пионер организациаларынын күженишкынин ажылын шыгыгы негээр. Чүгө ындыг таарымчалыг байдал хандыргыган турда, ам экзаменерге бедик түнел чедип алдынар ийикле өөреникчилерниң биллинин дендели шын илертинер апар.

Е. ЛУБОШНИКОВА.

Хана солун каян үнерил?

Хана солун — бистин большевик партияныстың пардалга пропагандазынын эң-не калбак массалыг хевир. Хана солуннар болгаш агитхуудустар үнөйи турар будурулге, албан чери, колхоз, совхоз, МТС болгаш өске-даа организациалар бистини чуртувуста ховар. Партиянык болгаш чазактын ажыл-агый, политика база культура тургузушкунуңуң талазы-биле салып турар улуг сорулгаларын ажыл-херек кырынга үр-түнелдиг күсүдериңге, калбак массаларны сырый мобилизаастап кыйгырарынга хана солуннар улуг ролду ойнап турар.

Хана солуннар калбак массага партиянык болгаш чазактын доктаал шийтирлериниң утка-шынарын пропагандалап, база организаачкы ролду ойнап, муриаакчы дуржулганы непередип турап болгаш

ажыл-агыйда, тус-тус ажылдакчыларда четпестерини дугайын чогуур өй-шаанда большевикчи дидими-биле илердип турар. Ынчангаш хана солуннарныкы ажылын хун-бүрү боттук удуруту, оң ажылдакчыларын шын шилеп ап өөредип, оларнын ажылынга практиктиг дузаны көргүзери партия организацианың ажылынын база бир чугула уластуго болур. Хана солуну ажыл-агый, культура тургузушкунуңуң нечкетепин турар чедикшиктерин, стахановчуларын, чаарткычларын ажылынын эки дуржулганын непередип болгаш четпестерин чогуур өйүндө большевикчи эзу-биле эдер сорулгалыг.

Ол улуг сорулганы Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чыл ою» колхозта партия эге организацианын хана солуну күсүтпейн турар. Ол хана солун ай-айы-биле үнөйи турар. Хана солунун редакторунга коммунист эш К. Доржуну сонгаанындан бээр бир чыл болган. Коммунист эш Доржу бодунуң оонашкан харысалгалыг хүдээлеништин уткан турар. Партия эге организациа секретари эш Лопсанчак хана солун ажылын удурутпайн турар болгаш оон ажылын сулараткан эш Доржуга кандыг-даа хемчек хүдээлеништин турар.

К. МАШПАК-ООЛ.

Бүгү делегейге тайбыңның эрге-ажыктарына болгаш польша, немец улустарның найыралының эрге-ажыктарына

Германияның Демократтыг Республиказының информация ведомствозунуң меделели

БЕРЛИН. АДН агентилелдин меделеп турары болза, Германиянын Демократтыг Республиказының чазаның чанында Польшаның дипломаттыг элчин чериниң баштыны, оңа болгаш бурун эргелиг элчин Ян Изидорчик апрель 24-те Германиянын Демократтыг Республиказының премьер-министри Отто Гротевольга ужурашкан болгаш Польша республиканың меделели аңаа хүдээлди берген деп Германиянын Демократтыг Республиказының информация ведомствозу дынаткан. Премьер-министр Гротеволь ук меделелди хүдээп алгаш, министрлер чөвүлениңге улуг өөрүп четиришкн-биле дынаткан. Чангыс аай чорук болгаш тайбын дээш немец улустун демиселинин херээңге боттук салышкынын кылып турар эл-найыралчы польша чазактын ол меделел министрлер чөвүлени өөрүп хүдээп алган.

Меделелде чуугалап турары:

«Дээрги премьер-министр, Силерниң 1952 чылдын апрель 18-те кылган, польша болгаш немец улустарынын аразына харылзаа дугайында меделелдерини холбаштып найыралдык болгаш катыжышкынын меделер-билип турарын, а ол ышкыш Силерниң көрүп турарынар-биле долузу-биле чөпшээржип турарын Силерге илередирин польша чазак мезгээ дааскан.

Тайбыңның Одер—Нейсе хемнерни тавараан кызыгаарының бистини

Англи болгаш совет улустарның аразына найырал дээш

ЛОНДОН. 200 муң ажыг кижини катыштырып турар Лондонун профсоюздарының кооперацияны болгаш хөй-ничиниң 126 организациалары Москваның профвилелдериниң кезигунеринге найыралдык декларацияны эртен чылдык ноябрьде чоруткан болгаш аңаа Англия-биле ССРЭ-нин аразында чөвүлээлэр чуугалаажышкынын ачызы-биле узуатканын болур болгаш беш улуг курунелерини аразына Тайбыңның Пактызын чарар, а ол ышкыш англи-совет садыг харылзааары күштедирер чорук болза, дайыннын үңүп келир чоруун болдурбас дээрзинге идеялин илереткенер.

Апрельдин 23-те, Лондонга митинги болган, аңаа Лондонда Совет Элчин чериниң бир дугар секретари Брюсов профвилелдериниң Москва хоорай чөвүлениниң Президиумунуң харыс чагаа-бижини Лондонунуң ажыкчы чоннарынның төлээлекчилеринге дамчыдып берген.

Лондонун профвилелдериниң консультативтиг чөвүленини организаастаан ол митингге хоорайнын профвилелдериниң, хөй-ничиниң 50 ажыг организациаларының төлээлекчилери олуршканыр. Англи-Совет найыралды Нитилелдин чингине секретари Пэт Слоун эге сөзүн чуугалаан. Лондонун болгаш Москваның профвилелдериниң организациаларынын солуш-

улустарыныстың аразына найыралды ханыладарына болгаш Европага тайбынны быжытлаарына ужурудузалынын дугайында Силерниң бодап турарынарга польша чазак долузу-биле чөпшээржип турар.

«Амгы үеде бисти быжыг болгаш чүрктин ханызындан найыралдын донаашкыны тудуштуруп турар болгаш ол үргүлчү-ле быжыгып, бузулбас болур» дээрзиниң дугайында Силерниң чуугалааныр болза, Польша биле Германиянын Демократтыг Республиказының аразында политика, экономика болгаш культура талазы-биле дем-катыжышкынын кады ажылдажылганын соксаал чокка калбарып турары-биле бадытканын турар. Польша чазак бодунуң талазындан ол кады ажылдажылганы улам-на калбарттырын орадалжыр.

Бүгү делегейге тайбынның эрге-ажыктарын, польша болгаш немец улустарынын аразына найыралдык эрге-ажыктарын барымдалаш, польша чазак болгаш польша улус болза, чангыс-аай, хамаарышпас, демократтыг болгаш тайбыңга ынакшылды Германияны тургузары дээш немец улустун демиселин, Барын Германияны Европага империалисттиг агрессияны сууру болдуларына уду оон демиселин деткип турар болгаш ол демиселин моон сонгаар-даа деткир».

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустук армиязының Кол командвалының дидимини

ПХЕНЬЯН. Кореяны Улус-Демократтыг Республиказынын Улустук армиязынын Кол Командвалынын апрель 25-те меделээни болза, Улустук армиязынын катыжышкынары кылат улустун эки-турачы кезектериниң деткимчези-биле дайыңна уду камгалалдын тулушкуннарын чорударын үргүлчүлөп турар.

Апрельдин 24-те болгаш 25-те фронт болгаш тыл районнарыга халдаашкынар кылып, тайбын чурткакчылыг пункттарын араатанзы-биле бомбалап болгаш боолтап турган дайымын самолётларын 10 самолётту бистин шериглериниң энитиг кезектери болгаш адыгы-ачыларынын отрядтары айдара аткан.

(СЭТА).

Италияда ажыл соксадышкынын шимчээшкн

РИМ. Апрель 22-де ол черини шагы-биле 20 шак турда бүгү Италиянык полиграфия болгаш саазин улутпурунуң ажылдакчыларынын 24 шак ажыл соксадышкыны эгелээр. Оон ишинде солуннар типографияларынын ажылчынары болгаш албан хаагычтары бар. Күш-ажылды бүгү-ниңи итальян конфедерациязынга кирип турар профвилелдери ышкыш шак ындыг ийи профвилел төптери ажыл соксадышкынын база чарлаан. Ажыл төлөврин бедидериниң дугайында ол профвесианың ажыкчы чоннарынның негелдизин хандырып бээрден ойталаашкын ужурунда ажыл соксадышкыны болган.

«Итали пардалга федерациязынын» кезигунери болур бүгү итали журналистер күш-ажылдык коллективтиг керээлериин байдалдарын эде көөрүн негевешаан, типографияларын ажыл соксадышкыны-биле чергелештир боттарынын 24 шактыг бүгү-ниңи ажыл соксадышкынын чарлаарын шийтирлээ. Ынчангаш апрель 23-түн эртенинде чангыс-даа солун үнмез. Итали солуннарын хун-бүрүлүчү нинти тиражы 5 миллион экземпляр чедип турар. Анса агентилелди болгаш өске-даа информация агентилелдери бодунуң ээлчэндө боттарынын ажылын бир хонук соксаткан.

(СЭТА).

Австрияда өрөктөр улгадышкыны

ВЕНА. Австриянык көдээ ажыл-агый болгаш ынаш-агый министри Тома Вена клубунга журналистерниң пардалга конференциязынга чүве чуугалавышаан, меделээни болза, амгы үеде чазак чери чамдык продуктуларын өртээнин база кататпаашкынын дугайында айтырыгны көрүп турар. Янзы-бүрү палаталарының болгаш чазак партияларынын аразында чуугалаажышкынар эгелээр. Томаның чуугаазын эзуугаар алырга, бирги ээлчегде тараа болгаш сүт өртөөн улгатырарын айтып турар.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

Май 1-ниң байырлал хүнеринде Кызыл хоорайга болур күш-культура, спорт маргылдаалары

Май 1-де. Эртенгиңиң 9 шактан эгелеп, хоорайнык шөлүңге күш-культуруларын нинти парад. Хүндүскүнүң 3 шактан эгелеп, «Совет Тыванын беш чыл ою» стадионга хол бөмбүүнүң эр, херээжен 8 командаларынын аразына маргылдаа. Оон соонда, кежээкинин 5 шактан эгелеп, бут бөмбүүнүң талазы-биле «Динамо» 1, «Искра» 1 командаларынын аразына маргылдаа болур.

Май 2-де. «Совет Тыванын беш чыл ою» стадионга хүндүскүнүң 12 шактан эгелеп, эки-тура спорт нинтилериниң чик атлетика талазы-биле маргылдаалары болур. Хүндүскүнүң 3 шактан эгелеп, хол бөмбүүнге тилекчизи болган эр, херээжен 4 командалык финалдыг маргылдаа болур. Кежээкинин 5 шактан эгелеп, «Совет Тыванын беш чыл ою» стадионга бут бөмбүүнүң талазы-биле «Динамо» 2 болгаш типография командаларынын маргылдаазы болуп эрттер.

Май 4-те, воскреснеде. «Тыванын аныктары» солунунуң призинге спорттун нинти эстафетазы болур.

Күш-культура, спорт херээниң Кызыл хоорай комитеди.

Англияда экономика байдалы

Англи чазактын илеткели

ЛОНДОН. Лондон радиозуңуң меделеп турарын эзуугаар алырга, келир сак-хөө чылында экономикалыг хөгжүдүлгени перспективаларынын дугайында илеткелди англи чазак парлал үндүргөн. «Англиянын экономика талазы-биле аар-берге байдалын» ол илеткелде муннип турар болгаш бергелерин узуткавас болза, Англия төлөп шыдавазы кирип ап турар бараанларын-дан ойталаар апар деп меделеп турар. Ол чорук болза, миллион-миллион англичаннарын ажыл чок болуп, аштаар чоруун болду-рар.

Эрткен чылын стерлинги-акша хемчээли өске-чурттар-биле садылажышкынага ажык чок баланстыг болуп турган деп илеткелде айтып турар.

Англиянын бо чылда экономика талазы-биле бергедээшкыни болза, «кататтап чөпсегелериниң күш чети-нер аргажок программанын» уружундан болган деп чүве билдингир. Англи чазактын илеткелинде—ынчалза-даа Англия болза,

моон сонгаар-даа шериг белегкенин чорудар хүдээлелиг — деп айтып турар.

Англия бо чылын бодунуң экспортун нинтизи-биле улгатырып шыдавас деп Лондон радиозуңуң меделелинде чуугалап турар. Ол чорук хамыктын мурнуңда австри чазактын болгаш өске-даа чурттарын чазактарынын кылган кызыгаарлашкынарындан хамаарыштып турар.

Кирир барааннарын талазы-биле Англияда кызыгаарлашкынын ап көөр болза, айтырыгнын өтлө чартынын болгаш түр шийтирлээшкыни ол болур.

Улетпурну дайына белегкениринге моон сонгаар-даа шилчидер чорук болза, ажыл чокталыр чорукту болдулар деп илеткелде база-ла муннип турар. Англи чазактын илеткелинин сөөлүгүгүгүгү үеде чылдаш чок аларган четпестерге болгаш аар-берге чоруктарга шыдажып турарыныч чурттакчыларны кыйгырып турар.

(СЭТА).